

บทที่ 1

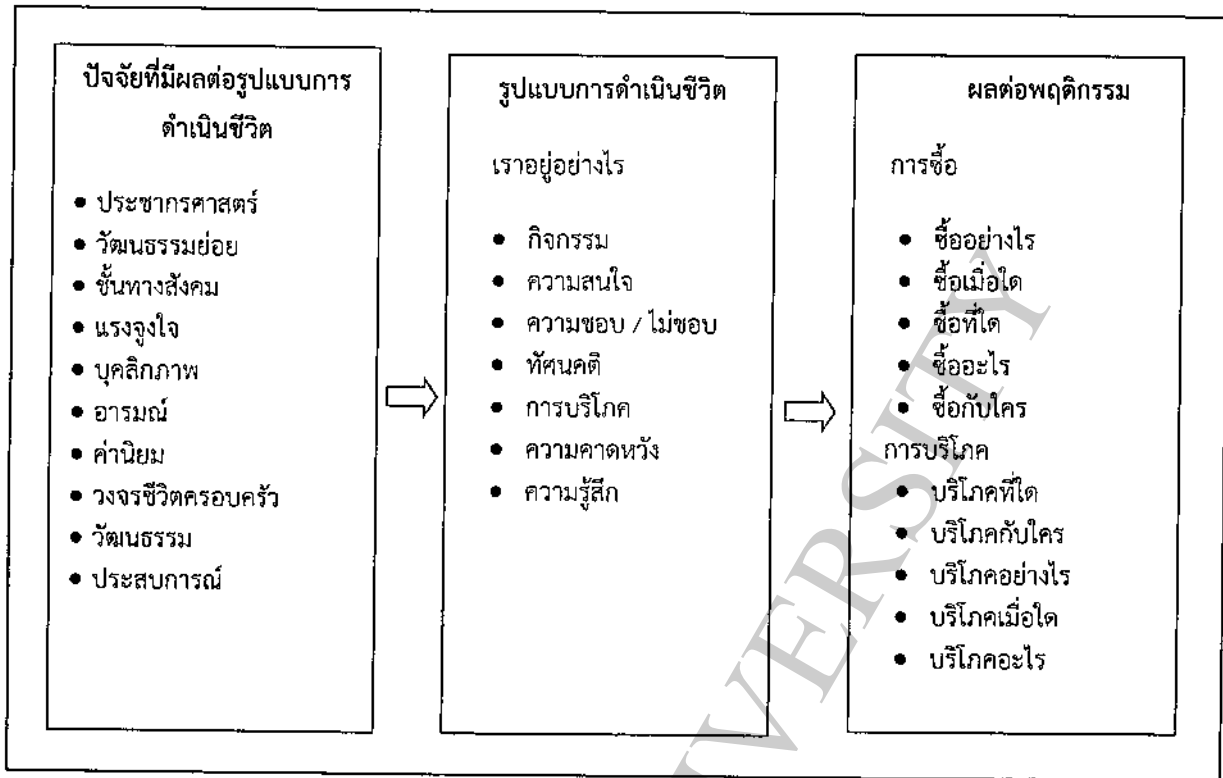
บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย

การตลาดนับว่าเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้ธุรกิจประสบความสำเร็จอันจะส่งผลให้กำไรของธุรกิจเพิ่มสูงขึ้น ดังนั้น ทุกธุรกิจจึงพยายามตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคโดยใช้กลยุทธ์ทางการตลาดให้ได้ดีกว่าคู่แข่งของตน เพื่อให้ผู้บริโภคเกิดความจงรักภักดีต่อสินค้า ก่อให้เกิดการซื้อซ้ำ ตลอดจนเป็นกระบอกเสียงแทนองค์กรจากการพูดปากต่อปาก แต่อย่างไรก็ตามก็ต้องการไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคทุกคนได้ เนื่องจากผู้บริโภคมีจำนวนมากและมีความต้องการที่หลากหลาย จึงทำให้เกิดการแบ่งส่วนตลาด การแบ่งส่วนตลาดเป็นกระบวนการในการแบ่งผู้บริโภคออกเป็นกลุ่มย่อยๆ โดยจัดผู้บริโภคที่มีความต้องการในสินค้าหรือบริการที่คล้ายคลึงกันมาอยู่รวมเป็นกลุ่มเดียวกัน และแยกกลุ่มผู้บริโภคที่มีความต้องการที่แตกต่างกันออกจากกัน (วิทวัส รุ่งเรืองผล, 2555, น. 76) การแบ่งส่วนตลาดจะทำให้ธุรกิจสามารถประเมินขนาดของตลาดในแต่ละกลุ่ม และเข้าใจความต้องการของผู้บริโภคแต่ละกลุ่มได้อย่างชัดเจนขึ้น อันจะทำให้ธุรกิจสามารถเลือกส่วนตลาดที่เหมาะสมกับทรัพยากรและศักยภาพของตนได้ ในการแบ่งส่วนตลาดสามารถใช้เกณฑ์ 4 เกณฑ์ คือเกณฑ์ด้านประชากรศาสตร์ เกณฑ์ด้านภูมิศาสตร์ เกณฑ์ด้านจิตวิทยา และเกณฑ์ด้านพฤติกรรม

รูปแบบการดำเนินชีวิตหรือวิถีชีวิต (Lifestyle) ของบุคคลมีความแตกต่างกัน เป็นปัจจัยหนึ่งในเกณฑ์ด้านจิตวิทยาที่ใช้ในการแบ่งส่วนตลาด ถูกนำเสนอเป็นครั้งแรกในปี 1963 โดย William Lazer ซึ่งรูปแบบการดำเนินชีวิตหมายถึงการแสดงให้เห็นถึงภาพรวมของวิถีการใช้ชีวิตที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล โดยเป็นการสร้างรูปแบบที่พัฒนามาจากความต่อเนื่องของการดำเนินชีวิตในสังคม รูปแบบการดำเนินชีวิตเป็นการศึกษาการใช้ชีวิต เงิน และความรู้สึกรู้สีกของบุคคลที่แสดงออกมาในรูปของกิจกรรม (Activities) ความสนใจ (Interests) และความคิดเห็น (Opinions) (ชูชัย สมितिไกร, 2553, น. 270) ตัวแปร 3 ตัวนี้เรียกว่า AIOs ซึ่งรูปแบบการดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคลจะเป็นเอกลักษณ์ที่แสดงความเป็นตัวตนของบุคคลนั้น โดยที่รูปแบบการดำเนินชีวิตจะได้รับอิทธิพลจากปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ แรงจูงใจ บุคลิกภาพ ค่านิยม การเรียนรู้ วงจรชีวิตครอบครัว ชั้นทางสังคม อารมณ์ ประสบการณ์ วัฒนธรรม และวัฒนธรรมย่อยอันจะส่งผลให้พฤติกรรม การบริโภคของแต่ละบุคคลแตกต่างกัน รูปแบบการดำเนินชีวิตสามารถแปรเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วมาก (อดุลย์ จาตุรงค์กุล, 2549, น. 156) จึงทำให้นักการตลาดต้องคอยสนใจและคอยปรับกลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อตอบสนองความต้องการของบุคคลที่รับสัญญาณจากสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป

แผนภาพที่ 1 แสดงรูปแบบการดำเนินชีวิตที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อและบริโภคสินค้า

(Del I. Hawkins and David L. Mothersbaugh, 2013, p. 427)

การวัดรูปแบบการดำเนินชีวิตอาจเป็นการวัดแบบทั่วๆ ไป หรือวัดเฉพาะเจาะจงในตัวสินค้าหรือธุรกิจก็ได้ ซึ่งรูปแบบการดำเนินชีวิตแบบทั่วไปจะสามารถนำไปใช้เพื่อค้นหาโอกาสของการผลิตผลิตภัณฑ์ใหม่ ในขณะที่การวิเคราะห์รูปแบบการดำเนินชีวิตเกี่ยวกับสินค้าที่เฉพาะเจาะจงจะช่วยให้สามารถวางตำแหน่งสินค้าที่มีอยู่ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น (Wayne D. Hoyer and Deborah J. MacInnis, 2008, p. 379)

จังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดที่ครอบคลุมพื้นที่ 20,107 ตารางกิโลเมตร ใหญ่เป็นอันดับ 2 รองจากจังหวัดนครราชสีมา มีประชากรมากเป็นอันดับที่ 5 ของประเทศ (จังหวัดที่มีประชากรมากที่สุด 10 ลำดับ พ.ศ. 2553 – 2555, 2555) แบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น 25 อำเภอ มีประชากร ณ เดือนมิถุนายน 2557 จำนวน 1,041,336 คน (ที่ทำการปกครองจังหวัดเชียงใหม่, 2557) จังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดที่มีผู้สูงอายุมากเป็นอันดับที่ 2 ของประเทศ หรือร้อยละ 12.45 ของประชากรทั้งหมด จากการคาดการณ์ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2552 คาดว่า ประเทศไทยในปี พ.ศ. 2563 จะมีสัดส่วนประชากรสูงอายุต่อประชากรเป็นร้อยละ 17.51 และ ร้อยละ 25.12 ในปี พ.ศ. 2573 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554) ดังนั้น ประชาชนกลุ่ม Baby Boomer หรือผู้ที่มีอายุ 50 – 68 ปี (เกิด พ.ศ. 2489 – 2507 หรือ ค.ศ. 1946 - 1964) (Schiffman and Kanuk, 2005 p.78) จึงเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญมากจากการที่ประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ นอกจากนี้บุคคลในกลุ่มนี้ยังเป็นผู้ที่มีกำลังซื้อสูง มีฐานะมั่นคง เป็นผู้ขับเคลื่อนเศรษฐกิจหลักๆ ภายในประเทศมากมาย เนื่องจากอยู่ในกลุ่มอายุการทำงานที่เป็นหลักขององค์กร เป็นหลักในการ

ตัดสินใจและเป็นผู้นำองค์กร อีกทั้งความคิดของคนกลุ่มนี้มีอิทธิพลต่อความคิดของคนรุ่นหลัง เนื่องจากเป็นกลุ่มอายุรุ่นผู้ใหญ่ที่เป็น พ่อ แม่ น้า อา หรือเจ้านาย ผู้อาวุโส ที่มีประสบการณ์ต่างๆ ทั้งการดำเนินชีวิตและทางธุรกิจ จึงมีอิทธิพลต่อการชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตของเจนเนอเรชั่นอื่นๆ ที่เด็กกว่า

จังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดที่มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม มีภูมิอากาศที่ดี สภาพแวดล้อมที่สวยงาม ผู้คนมีจิตใจโอบอ้อมอารี ทำให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติในแต่ละปีได้เป็นจำนวนมาก ปัจจุบันทุกภาคส่วนในจังหวัดเชียงใหม่กำลังผลักดันร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเชียงใหม่มหานครให้เกิดขึ้น เพื่อให้จังหวัดเชียงใหม่สามารถพัฒนาตนเองมากยิ่งขึ้นจากงบประมาณที่จะได้รับจำนวนมาก จึงทำให้จังหวัดเชียงใหม่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งจากภายในและภายนอกประเทศจำนวนมากให้เข้ามาดำเนินธุรกิจขนาดใหญ่ในเขตชุมชนของจังหวัดเชียงใหม่เพิ่มมากขึ้น อาทิ Central Festival, Platinum, Maya, Art in Paradise, Promenada ทั้งนี้ยังไม่นับรวมธุรกิจขนาดใหญ่จำนวนมากที่เปิดดำเนินการแล้วในเขตชุมชนเมืองของจังหวัดเชียงใหม่ จึงทำให้พื้นที่ดังกล่าวกลายเป็นแหล่งเศรษฐกิจที่ใหญ่ที่สุดของจังหวัด ในส่วนของ เขตชุมชนเมืองของจังหวัดเชียงใหม่มีพื้นที่อยู่ภายในอาณาเขตวงแหวนรอบ 3 ครอบคลุม 5 อำเภอ โดยมีจำนวนประชากรทุกช่วงอายุและจำนวนประชากรที่มีอายุ 50 - 68 ปี ในแต่ละอำเภอ ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนประชากรทุกช่วงอายุและจำนวนประชากรประชากรอายุ 50 - 68 ปี

อำเภอ	ประชากรทุกช่วงอายุ (คน)	ประชากรอายุ 50 - 68 ปี (คน)
เมือง	12,799	3,124
สารภี	42,922	12,743
สันกำแพง	47,835	15,406
สันทราย	17,015	14,264
ดอยสะเก็ด	52,225	4,659
รวม	172,796	50,196

(ที่ทำการปกครองจังหวัดเชียงใหม่, 4 กค. 2557)

จากตารางพบว่า จังหวัดเชียงใหม่มีประชากรอายุระหว่าง 50 - 68 ปี มากถึงร้อยละ 29.05 จากข้อมูลดังกล่าวมา แสดงให้เห็นว่าเขตชุมชนเมืองของจังหวัดเชียงใหม่มีศักยภาพสูงมากทั้งในแง่ของเศรษฐกิจและจำนวนของประชาชนในกลุ่ม Baby Boomer ในการดำเนินธุรกิจเพื่อหาผลกำไรจากตลาดนี้ อย่างไรก็ตามมีคำกล่าวว่า เชียงใหม่เป็นเมืองปราบเซียนที่ให้นักธุรกิจทั้งที่เป็นคนในพื้นที่และต่างพื้นที่ประสบผลขาดทุนต้องปิดกิจการไปก็สามารพบเห็นได้ทั่วไป

สังคมไทยหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ดังนั้นจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจที่จะศึกษารูปแบบการดำเนินชีวิตของประชาชนกลุ่ม Baby Boomer ในเขตชุมชนเมืองของจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อจะใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับผู้ประกอบการในการนำเสนอสินค้าและบริการ ตลอดจนกำหนดส่วนประสมทาง

การตลาดที่สามารถดึงดูดความสนใจและตอบสนองความต้องการของประชาชนกลุ่ม Baby Boomer ในชุมชนเมืองของจังหวัดเชียงใหม่ได้อย่างถูกต้อง

คำถามงานวิจัย

รูปแบบการดำเนินชีวิตของประชาชนกลุ่ม Baby Boomer ในชุมชนเมืองของจังหวัดเชียงใหม่ แบ่งเป็นกี่รูปแบบ อะไรบ้าง

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษารูปแบบการดำเนินชีวิตของประชาชนกลุ่ม Baby Boomer ในชุมชนเมืองของจังหวัดเชียงใหม่

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. ทราบถึงรูปแบบการดำเนินชีวิตของประชาชนกลุ่ม Baby Boomer ในชุมชนเมืองของจังหวัดเชียงใหม่
2. เป็นฐานข้อมูลให้กับผู้ประกอบการในการเสนอสินค้าหรือบริการให้สอดคล้องกับรูปแบบการดำเนินชีวิตของกลุ่ม Baby Boomer ในชุมชนเมืองของจังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อเป็นประโยชน์ในการสอนวิชาพฤติกรรมผู้บริโภคในหัวข้อรูปแบบการดำเนินชีวิตของมหาวิทยาลัยพายัพ

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

รูปแบบการดำเนินชีวิต หมายถึง โครงสร้างโดยรวมของการใช้ชีวิต การใช้เวลา และการใช้จ่ายเงินของบุคคล โดยจะสะท้อนออกมาในรูปของกิจกรรม (Activity : A) ความสนใจ (Interest : I) และความคิดเห็น (Opinion : O) ของบุคคล ซึ่งเรียกว่า AIOs

กิจกรรม (Activity : A) หมายถึง การกระทำหรือปฏิกิริยาของคนในกลุ่ม Baby Boomer ที่แสดงออกจากการทำสิ่งต่างๆ ในเรื่องต่อไปนี้เป็นคือ การทำงาน งานอดิเรก การทำกิจกรรมทางสังคม กิจกรรมวันหยุดพักผ่อน กิจกรรมบันเทิง การเป็นสมาชิกสโมสร การทำกิจกรรมในชุมชน การซื้อสินค้า และการเล่นกีฬา

ความสนใจ (Interest : I) หมายถึง ความรู้สึกที่ติดต่อกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยเฉพาะซึ่งจะทำให้แนวโน้มของพฤติกรรมเป็นไปในทางที่ดีด้วย ความสนใจในที่นี้คือความสนใจของคนในกลุ่ม Baby Boomer ในเรื่องของครอบครัว บ้าน งานอาชีพ กิจกรรมในชุมชน สันทนาการ แฟชั่น อาหาร สื่อบันเทิง และความสำเร็จ

ความคิดเห็น (Opinion : O) หมายถึง ความคิดเห็นที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความคิดเห็นในที่นี้คือความคิดเห็นของคนในกลุ่ม Baby Boomer ในเรื่องของตนเอง สังคม การเมือง ธุรกิจ การศึกษา เศรษฐกิจ สินค้า วัฒนธรรม และอนาคต

ชุมชนเมืองของจังหวัดเชียงใหม่ หมายถึง พื้นที่ที่อยู่ภายในถนนวงแหวนรอบ 3 ของจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ 5 อำเภอคือ อำเภอเมือง อำเภอสารภี อำเภอสันกำแพง อำเภอสันทราย และอำเภอดอยสะเก็ด

ประชาชนกลุ่ม Baby Boomer หมายถึง บุคคลที่อาศัย ทำงาน หรือใช้ชีวิตส่วนใหญ่ในพื้นที่เขตชุมชนเมืองของจังหวัดเชียงใหม่ ทั้งเพศหญิงและชาย มีอายุระหว่าง 50 - 68 ปี หรือผู้ที่เกิดระหว่าง พ.ศ. 2507 - 2489

PAYAP UNIVERSITY